Uitvoeringsplan Duurzaamheid

2026

Gemeente **Borne**

Inhoudsopgave

Inleiding 2
Kernpunten in beeld 3
Programma Duurzaamheid 3
Deelthema's 4
Energietransitie 4
  Energiebesparing 4
  Warmtetransitie 5
  Duurzame opwekking 6
  (Regionale) samenwerking 6
Circulaire Economie 7
Duurzame Mobiliteit 8
Klimaatadaptatie, inrichting en beheer openbare ruimte 10
Natuur en Landbouw 12
Voorbeeldfunctie 13
  Inkoop 14
  Vastgoed 14
Programmaorganisatie 15
Begroting 2026 15
Literatuurlijst 16

Inleiding

Het Programmaplan Duurzaamheid is in november 2023 vastgesteld en bevat de kaders en middelen voor de periode 2024-2027 (Gemeente Borne, 2023). Dit derde Uitvoeringsplan beschrijft de activiteiten en gewenste resultaten als uitwerking van het programma Duurzaamheid 2024-2027 voor de jaarschijf 2026 en dient als terugblik op 2025.

We werken in het programma met activiteiten en projecten in verschillende deelthema's. Per jaar wordt vastgelegd waar prioriteit aan gegeven wordt en hoeveel financiële middelen hiervoor beschikbaar worden gesteld. De afspraken die we daarover dit jaar gemaakt hebben zijn vastgelegd in dit document.

Dit uitvoeringsplan heeft een aangepaste indeling ten opzichte van voorgaande jaren. Om de leesbaarheid te vergroten, is per onderdeel kort weergegeven wat we in 2025 hebben gedaan en wat we in 2026 gaan doen.

Kernpunten in beeld

Om in één oogopslag inzicht te geven in de ambities en aanpak van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid, is onderstaande infographic opgesteld. Deze vat de belangrijkste thema's en acties samen: van energietransitie en duurzame mobiliteit tot circulaire economie, klimaatbestendigheid, natuur & landbouw en onze voorbeeldfunctie.

Figuur 1: Infographic 2026

Programma Duurzaamheid

In het Programma Duurzaamheid hebben we ons tot doel gesteld dat Borne in 2050 een klimaat neutrale gemeenschap is. Borne is CO2-neutraal in 2050, in 2030 is daarvan 49% (t.o.v. 1990) bereikt.

Dit doen wij door:

1. De inzet op de ondersteuning van onze inwoners
2. We leggen de focus op betaalbare oplossingen voor iedereen
3. We kiezen voor de meest duurzame oplossing per euro
4. En we geven het goede voorbeeld

Daarbij hanteren we de volgende strategische uitgangspunten:

1. Duurzaam handelen is de norm bij plannen, projecten en processen
2. Duurzaamheidsthema's worden integraal benadert en betrokken bij maatschappelijke vraagstukken en opgaven

Deelthema's

Het Programma Duurzaamheid is verdeeld in deelthema's. In dit uitvoeringsplan beschrijven we voor elk deelthema de hoofdpunten voor de jaarschijf 2026 en welke middelen daarvoor ingezet worden.

Figuur 2: Pijlers programmaplan duurzaamheid

Energietransitie

De energietransitie is een van de centrale pijlers binnen het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027. Het doel is om Borne in 2050 klimaatneutraal te maken. Voor 2030 zijn concrete doelen gesteld, waaronder een CO_2-reductie van 49% ten opzichte van 1990. De focus ligt op energiebesparing, duurzame warmte, lokale opwekking en samenwerking in de regio (programmabegroting 2026-2029).

Doelstellingen tot 2030

- 49% CO_2-reductie t.o.v. 1990
- Jaarlijkse energiebesparing van 2% bij huishoudens
- Energielabel C voor bedrijven en maatschappelijk vastgoed
- 20% van de warmtevraag van de gebouwde omgeving wordt geleverd door duurzame warmtebronnen
- Minimaal 40% van de elektriciteitsvraag wordt duurzaam lokaal opgewekt (RES-doelstelling)

Energiebesparing

Volgens het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 is energiebesparing de eerste stap in de transitie. Minder verbruik betekent minder opwek nodig en lagere kosten voor inwoners en bedrijven. We zetten in op advies, financiële ondersteuning en bewustwording.

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Het digitale Energieloket is vereenvoudigd en toegankelijker gemaakt;
- Bij het energieloket aan de Bakkerssteeg is een winkelfunctie ingericht voor advies aan inwoners;
- Continuering gratis basisadviezen energiebesparende maatregelen ter voorbereiding op het aardgasvrij maken van woningen;
- Onderzoek uitgevoerd ten behoeve van definitieve SMP- vergunning (soort management plan) voor een periode van 10 jaar;
- De isolatieaanpak vanuit het NIP (Nationaal isolatie programma) is voorgezet;
- De Duurzaam Wonen Lening is voortgezet;
- Er is een onderzoek gedaan naar een Energy-hub op bedrijventerrein De Veldkamp.
- Samen met de netbeheerder en andere regionale partners onderzoeken we in 2026 welke maatregelen mogelijk zijn om netcongestie te verminderen of te voorkomen.

Wat gaan we in 2026 doen

- MKB ondersteunen met advies vanuit de vestiging van DIBO aan de Bakkersteeg
- De ontheffing voor PRE SMP wordt in 2026 gerealiseerd (Programmabegroting 2026–2029, p. 25);
- Uitwerken van het pre-SMP tot een definitief Soortmanagementplan (SMP (Programmabegroting 2026–2029, p. 25);
- De isolatieaanpak vanuit het NIP wordt voortgezet in 2026 (Programmabegroting 2026–2029, p. 23);
- Het onderzoek naar mogelijkheden voor een Energy-hub op de overige industrieterreinen van Borne voortzetten.

Warmtetransitie

In het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 werken we aan een aardgasvrije gebouwde omgeving. De warmtetransitie richt zich op het ontwikkelen van betaalbare, duurzame warmteoplossingen en wijkgerichte plannen.

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Er is een verkennend onderzoek gestart naar de potentie van een regionaal warmtebedrijf;
- In 2025 zijn we gestart de gemeente samen met adviesbureau Wijk van Nu en de bewoners van de wijk Wensink-Zuid aan het projectplan voor een gedragen wijkuitvoeringsplan (WUP). In deze WUP zoeken we alternatieve verwarmingsmethoden om de wijk aardgasvrij te maken;
- Een haalbaarheidsonderzoek naar een mogelijk riothermie project met de Poort van Borne en de Wensinkhof is verder gebracht;
- Er is gewerkt aan het verbeteren van effectiviteit en efficiency in regionale samenwerkingsprojecten in RES verband.

Wat gaan we in 2026 doen

- We gaan verder met het onderzoek naar potentie van de oprichting van een regionaal warmtebedrijf (Programmabegroting 2026–2029, p. 24);
- De gemeente Borne werkt in 2026 verder aan de uitwerking van het Warmteprogramma naar wijkuitvoeringsplannen (WUP). Voor Wensink-Zuid wordt een gedragen wijkkeuze uitgewerkt, met aandacht voor participatie en juridische verankering in het Omgevingsplan. (Programmabegroting 2026–2029, p. 23 - 24);
- Er wordt verder gewerkt aan het verbeteren van effectiviteit en efficiency in RES-samenwerkingen, door voor Borne concreet te sturen op regionale afstemming rond duurzame elektriciteit opwek en warmteprojecten, passend binnen de Bornse duurzaamheidsopgave (Programmabegroting 2026–2029, p. 22);
- Door veranderende wet- en regelgeving onderzoeken we in 2026 wat nodig is om het warmteprogramma uit 2024 te kunnen herijken. (Programmabegroting 2026–2029, p. 23 - 24).

Duurzame opwekking

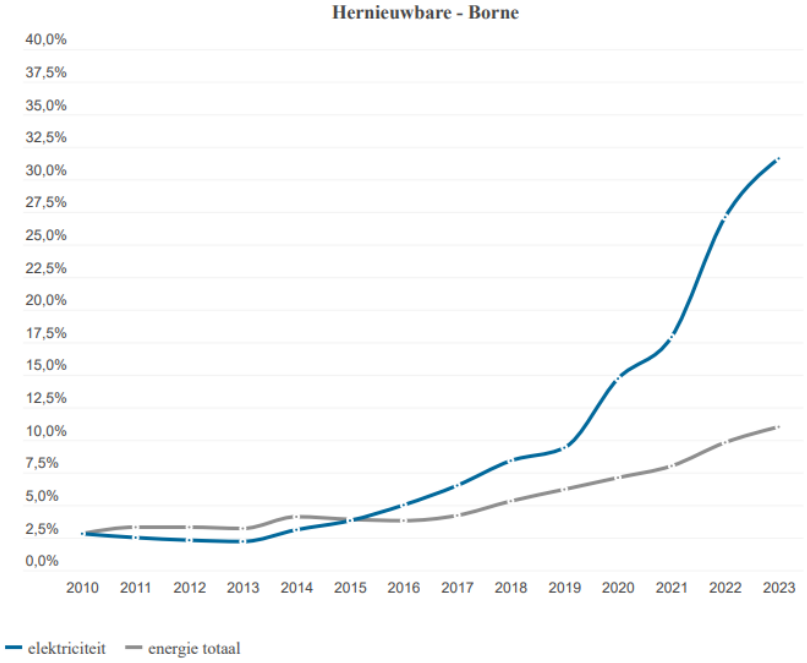
Volgens het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 moet minimaal 40% van de elektriciteitsvraag in 2030 duurzaam lokaal worden opgewekt. We zetten in op zonne-energie en participatie van inwoners via energiecoöperaties.

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Projectbesluit is vastgesteld Duurzaamheidsroute zonne-energie A35 op het deeltraject Borne;
- De ruimtelijke procedures en participatietrajecten voor de windturbineprojecten aan de rand van Borne (Wind voor Buren/De Woolde) werden gevolgd en gemonitord;
- Ondersteuning werd geboden om de buurtaanpak van Enexis (netverzwaring) optimaal te laten aansluiten op de herinrichtingsplanning van de openbare ruimte.

Wat gaan we in 2026 doen

- Start realisatiefase van de Duurzaamheidsroute A35;
- In 2026 zet de gemeente Borne zich in voor een zorgvuldige belangenbehartiging van inwoners bij regionale windenergie-initiatieven zoals Wind van Buren en Energiepark Woolde. Deze grootschalige projecten worden door de provincie in procedure gebracht en dragen bij aan de regionale duurzame energieopwekking (Programmabegroting 2026–2029, p. 24);
- Verder onderzoek naar duurzame oplossingen zoals geothermie en riothermie. (Programmabegroting 2026–2029, p. 23-24);

Figuur 3: aandeel hernieuwbare energie

In 2023 was het aandeel hernieuwbare elektriciteit in Borne 31,6% van het totale verbruik (incl. opwek van huishoudens). Om de RES-doelstelling van 40% in 2030 te halen, is verdere uitbreiding van zonne-energie en andere duurzame bronnen nodig (Klimaatmonitor, z.d.).

(Regionale) samenwerking

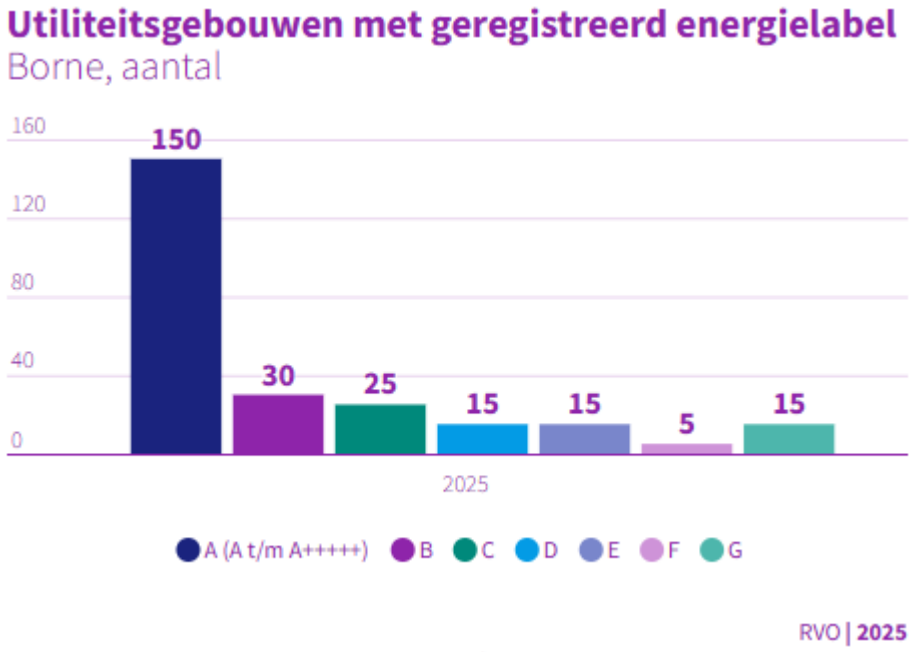
Verduurzaming is een gezamenlijke opgave. In lijn met het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 werken we samen met inwoners, bedrijven, organisaties en regionale partners. Communicatie richt zich op bewustwording, participatie op motivatie om samen te werken aan een duurzame leefomgeving.

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Er is gewerkt aan het verbeteren van effectiviteit en efficiency in regionale samenwerkingsprojecten in RES verband;
- ODT heeft opvolging gegeven aan Label C controles voor kantoren;
- Ondersteuning van Stichting Duurzame Initiatieven Borne (DIBO met energiecoaches en fixers, er is een meerjarige overeenkomst getekend om activiteiten te intensiveren;
- Ondersteuning van wijkaanpak aardgasvrij met bewonersparticipatie;
- Het energieloket en de website energieloketten.nl/Borne zijn doorontwikkeld voor een betere informatievoorziening.

Wat gaan we in 2026 doen

- Gezamenlijk verder onderzoek naar duurzame oplossingen zoals geothermie en riothermie (Programmabegroting 2026–2029, p. 23 - 24);
- Regionale samenwerkingskansen verkennen op circulaire economie, energie en duurzaamheid, met inzet van de MDA-samenwerking (Milieu, Duurzaamheid en Afval);
- Voortzetten van samenwerking met DIBO en uitbreiding energiecoach netwerk (Programmabegroting 2026–2029, p. 23);
- Samenwerking met inwoners in de wijkaanpak aardgasvrij (Wensink Zuid) versterken, onder andere via participatiebijeenkomsten. (Programmabegroting 2026–2029, p. 23 - 24);
- Verdere uitrol van campagnes duurzame mobiliteit en vergroening (Programmabegroting 2026–2029, p. 19–20);
- Versterken van de communicatie over voordelen van verduurzaming voor inwoners en bedrijven. (Programmabegroting 2026–2029, p. 24).

Figuur 4: energie labels gebouwen

Deze grafiek toont het aantal utiliteitsgebouwen in Borne met een geregistreerd energielabel in 2025, uitgesplitst naar labelcategorie (A t/m G). Bron: RVO (2025).

Meetgegevens:

- Gemiddelde jaarlijkse toename elektriciteitsgebruik particuliere eigendomswoningen is max. + 2.5% Meetgegevens 2024: -2,9% (Bron: Waar staat je gemeente)
- Gemiddelde jaarlijkse daling aardgasverbruik van aardgas aangesloten woningen is – 1% Meetgegevens 2023: - 4,3% (Bron: Waar staat je gemeente)
- Bedrijven en maatschappelijk vastgoed hebben minimaal energielabel C Meetgegevens 2024: 80% heeft minimaal energielabel C (Bron: Waar staat je gemeente)

Hoeveel middelen uit het programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Begroot:	
Opwek duurzame energie	**€ 30.000**
Warmtetransitie	**€ 165.000**
Energiebesparing	**€ 180.000**
Regionale samenwerking	**€ 75.000**
Communicatie/participatie	**€ 10.000**

Circulaire Economie

In het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 zet Borne in op een circulaire economie waarin grondstoffen maximaal worden hergebruikt en restafval wordt geminimaliseerd. We streven naar minder gebruik van primaire grondstoffen, meer hergebruik en reparatie, en een sterke reductie van restafval. Deze ambitie sluit aan bij het regionale Koersdocument Circulaire Economie van de Twentse gemeenten. De doelstellingen tot 2030 zijn:

- Borne gebruikt minder grondstoffen door van producten af te zien, producten te delen of ze efficiënter te laten fabriceren;
- Borne gebruikt producten en onderdelen langer en intensiever door hergebruik en reparatie;
- Borne brengt de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar terug naar 50kg in 2030 en daarvan recyclen we minimaal 50% tot opnieuw inzetbare grondstoffen;
- Borne vervangt zoveel mogelijk eindige grondstoffen door hernieuwbare grondstoffen.

Door het vaststellen van het regionaal Koersdocument Circulaire Economie van de Twentse Gemeenten worden de volgende 3 doelstellingen toegevoegd:

1. De Twentse gemeenten zijn in 2050 volledig circulair als het gaat om het gebruik van materialen en grondstoffen
2. Binnen de Twentse gemeenten is in 2030 het gebruik van niet-hernieuwbare grondstoffen met 50% verminderd
3. Binnen de Twentse gemeenten wordt vanaf 2035 voor 50% van alle grondstoffen en materialen die in gemeentelijk bezit of onderhoud zijn, periodiek de (markt)waarde vastgesteld. In regionaal verband bekijken we hoe we hier vorm aan kunnen geven.

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Actieve deelname in de Twentse ambtelijke en bestuurlijke overleggen afval (AO Afval) en circulaire economie (AO CE) en werkgroepen Inkoop en Openbare Ruimte voor een regionaal activiteitenplan (RAP) circulaire economie;
- Evaluatie van het PMD-systeem bij hoogbouw en inzamelsystematiek oud papier en karton, brede evaluatie huishoudelijke afvalstromen (25bij10473)
- Invoering opt-in systeem voor ongeadresseerd reclamedrukwerk (Ja-sticker)
- Beoordeling scenario's voor Rheineplein 1 op basis van afwegingskader circulair bouwen
- Saxion-studenten ontwerpen een circulair klimaatstraatvoorstel voor de Jupiterstraat.

Wat gaan we in 2026 doen

- Actieve deelname regionale overleggen om kennisdeling en samenwerking te versterken (Programmabegroting 2026–2029, p. 24);
- Verder werken aan RAP CE (vanuit de werkgroepen Inkoop en Openbare Ruimte) (Programmabegroting 2026–2029, p. 24);
- In 2026 voeren we op basis van de evaluatie van de afvalstromen uit 2025 diverse verbeteringen door, gericht op het verminderen en verschonen van afvalstromen en het beter informeren van inwoners over afvalscheiding (Programmabegroting 2026–2029, p. 24). Deze acties omvatten een communicatiecampagne, verbeteringsscenario's voor de inzameling van oud papier en karton, kwaliteitsverbetering van PMD-verpakkingen, kleur gescheiden glasinzameling en het terugdringen van bij plaatsingen.

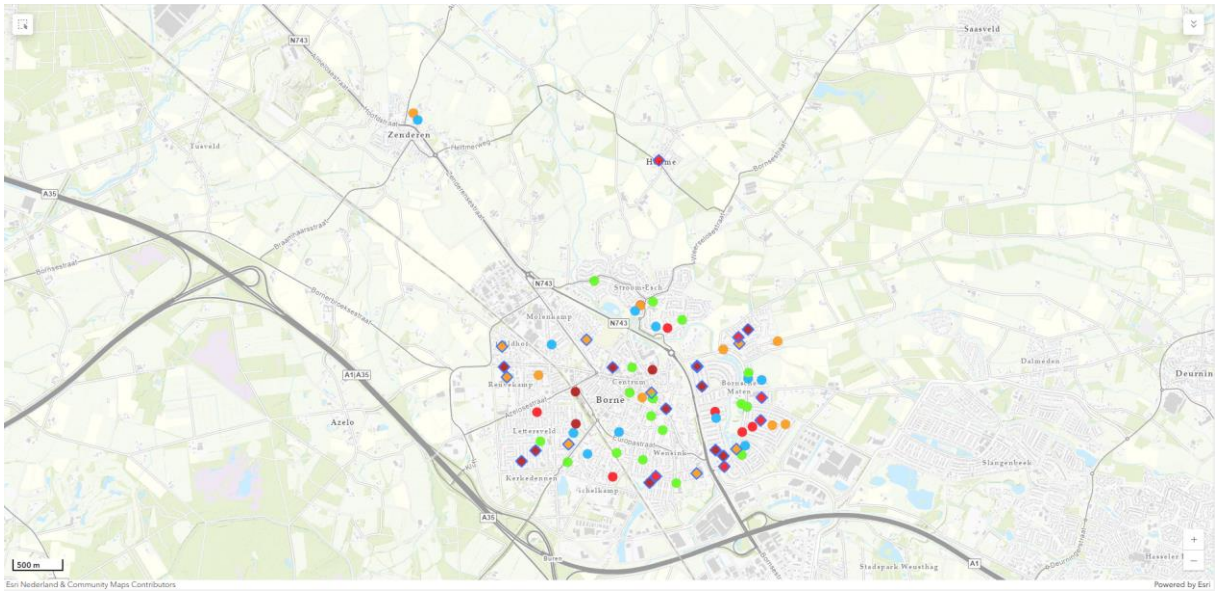
Hoeveel middelen uit het programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Begroot	
Circulaire economie	**€ 20.000**

Duurzame Mobiliteit

Volgens het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 werken we aan een mobiliteitssysteem dat bijdraagt aan een klimaatneutraal Borne in 2050. We hanteren het STOMP-principe (Stappen, Trappen, OV, Mobiliteit delen, Privéauto) en richten ons op vier strategische doelen: voorkomen van verplaatsingen, verkorten van afstanden, veranderen van vervoerswijze en verschonen van ritten. Deze doelen dragen bij aan een CO_2-reductie van 49% in 2030 ten opzichte van 2018. De strategische doelen tot 2030 zijn:

- Voorkomen en verminderen van verplaatsingen (bijv. thuiswerken);
- Verkorten van verplaatsingen via OV en HUB's voor deelmobiliteit;
- Veranderen van verplaatsingen naar lopen, fietsen, OV en samen rijden;
- Verschonen van verplaatsingen door laadinfrastructuur en emissievrije voertuigen.

Figuur 5: Het laadpalenbestand in de gemeente Borne december 2025

Wat hebben we in 2025 gedaan

- De ambtelijke voorbereiding en ontwikkeling van het uitvoeringsplan deelmobiliteit, in samenwerking met Loket deelmobiliteit, waarbij Haskoning als uitvoerende partij deze opdracht heeft uitgevoerd.
    - Het resultaat van deze coproductie is afgerond in september 2025. Het vaststellen van het uitvoeringsprogramma is als voorbereiding voor de mobiliteitsvisie.
- Uitrol van de laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen en het faciliteren van de uitrol met de huidige concessiehouder (Vattenfall).
    - Het huidige laadpaalbestand bedraagt 79 laadpalen, met 44 aangemerkt in hoog verbruik per december 2025 (Hoog verbruik is wanneer laadpalen meer dan 450 kW afnemen per maand, in het afgelopen kwartaal).
- Samenwerking met ondernemers om medewerkers te helpen meer te lopen, fietsen of OV te gebruiken voor woon-werk en zakelijke reizen.

Wat gaan we in 2026 doen

- We blijven inzetten op het STOMP-principe: we promoten gezonde mobiliteit via Stappen, Trappen, Openbaar vervoer, MaaS (Mobility As A Service) en de privéauto. Zo worden inwoners verleid om meer te lopen, fietsen en het openbaar vervoer te gebruiken (Programmabegroting 2026–2029, p. 19-20);
- Mobiliteitsvisie verder uitgewerkt, waarbij er prioriteit is gelegd op duurzame mobiliteit (Programmabegroting 2026–2029, p. 20);
- Vanuit de provincie wordt de Pilot Fietsbus opgezet, waarbij schoolgaande kinderen worden gestimuleerd om dagelijks met een vrijwilliger, ouder of andere begeleider naar school te fietsen.
- Samen met bewoners wordt de behoefte aan deelmobiliteit inzichtelijk gemaakt, en worden kansrijke gebieden uitgelicht voor verdere acties.
- We beginnen met het aanbieden van deelauto's in de gemeente in samenwerking met Greenwheels.
- Verdere uitrol van de laadpalen in planning faciliteren en ervoor te zorgen dat deze worden geplaatst in de openbare ruimte. Het Prioriteringskader netaansluitingen van de ACM zorgt ervoor dat in gebieden waar netcongestie is geconstateerd, de laadpalen niet gegarandeerd een aansluiting kunnen krijgen op het stroomnet. Dit maakt het lastig om de komende tijd meer laadvoorzieningen te realiseren in de openbare ruimte.

Klimaatadaptatie, inrichting en beheer openbare ruimte

In het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 werkt Borne aan een klimaatbestendige leefomgeving. We richten ons op het verminderen van wateroverlast, het beheersbaar maken van droogte, het tegengaan van hittestress en het waarborgen van voldoende drinkwater van goede kwaliteit. Deze opgaven worden integraal meegenomen in de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. De doelstellingen tot 2030 zijn:

- Gemeente breed verminderen van effecten van wateroverlast;
- Kwetsbaarheden bij langdurige droogte beter beheersbaar maken;
- Zorgdragen voor een aangenaam leefklimaat (hittestress beperken);
- Beschikken over voldoende drinkwaterreserves van goede kwaliteit.

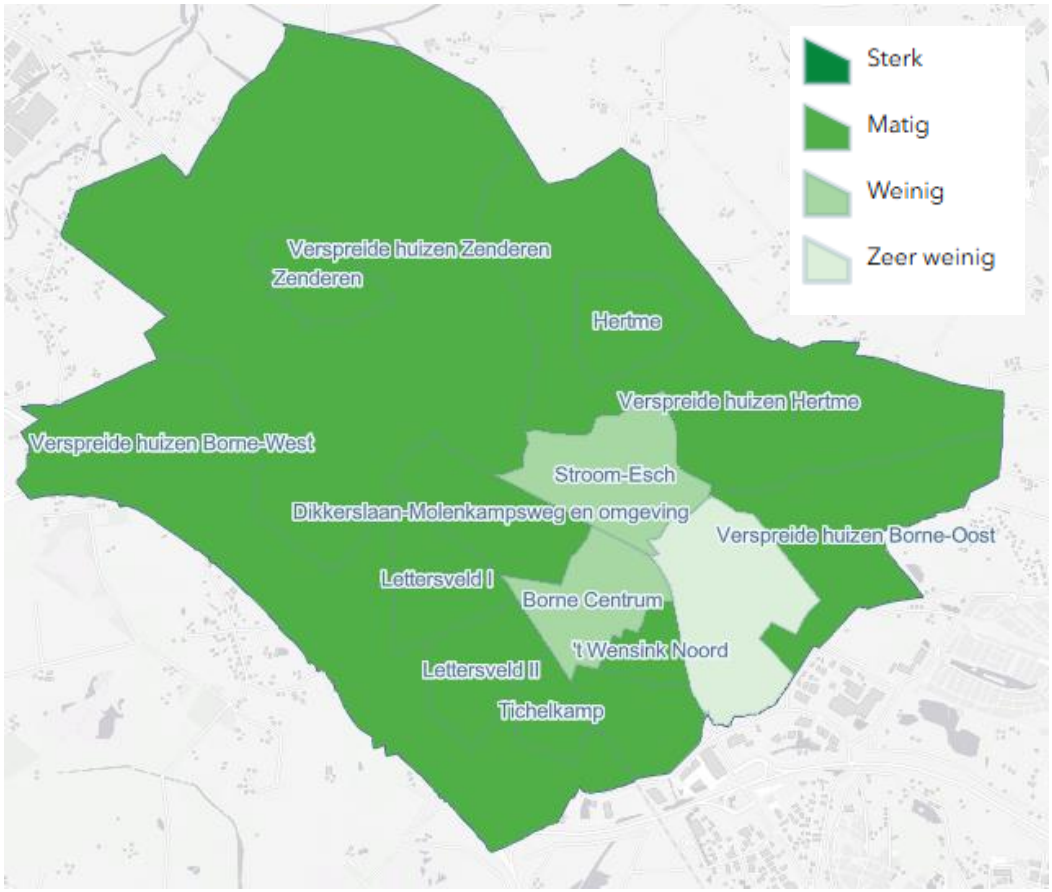
Wat hebben we in 2025 gedaan

- Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) opgesteld en ter vaststelling aangeboden, inclusief uitgangspunten voor de inrichting en het beheer van de openbare ruimte;
- Het Boomkroonvolume voor Borne is in kaart gebracht;
- Opstellen van een bomenverordening met behoud/verplanting als uitgangspunt;
- Vastleggen informatie over bermen en sloten (type sloot, vegetatieklasse, talud) voor beter waterbeheer en biodiversiteit;
- Start actualisatie dienstverleningsovereenkomsten met Twente Milieu;
- Deelname landelijke acties: NK Tegelwippen, Nationale Boomfeestdag, Twentse Waterweken;
- Samenwerking Twents Waternet: optimalisatie klimaatatlas, campagne drinkwaterzekerheid, stresstesten-update, visie herzien, onderzoek Kaderrichtlijn Water;
- Onderzoek stedelijk waterbeheer in Hertme i.s.m. waterschap Vechtstromen.

Wat gaan we in 2026 doen

- Inventarisatie Basiskwaliteit Natuur in bebouwde kom gestart voor biodiversiteitsdoelen (Programmabegroting 2026–2029, p. 20);
- Continueren van vastleggen in beheersysteem van informatie over bermen en sloten (type sloot, vegetatieklasse, talud) voor beter waterbeheer en biodiversiteit (Programmabegroting 2026–2029, p. 20-21);
- Monitoring doorzetten grondwateroverlast op overlast locaties en naderhand klimaat adaptief inrichten (Programmabegroting 2026–2029, p. 20);
- Aanpak opzetten naar aanleiding Onderzoek stedelijk waterbeheer in Hertme i.s.m. waterschap Vechtstromen (Programmabegroting 2026–2029, p. 20);
- Deelname landelijke acties: NK Tegelwippen, Nationale Boomfeestdag;
- Actualisatie dienstverleningsovereenkomsten met Twente Milieu (Programmabegroting 2026–2029, p. 21);
- In 2026 werken we aan de LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte), een document dat technische eisen per beheerdomein en straatprofiel vastlegt. Vanuit duurzaamheid draagt LIOR bij aan standaardisering, efficiënter beheer en versnelling van duurzame gebiedsontwikkeling, doordat het de planvorming en technische uitwerking van projecten vereenvoudigt (Programmabegroting 2026–2029, p. 20);
- Er wordt gewerkt aan een robuust bomenbestand met voldoende kroonvolume in 2050, in overeenstemming met de Landelijke Bomennorm. Strategische aanplant van klimaatbestendige bomen helpt hittestress te verminderen en versterkt de klimaat adaptieve inrichting van de openbare ruimte (Programmabegroting 2026–2029, p. 20);

- Voor de omgang met hemelwater wordt de 3-luik strategie toegepast: vasthouden, bergen en afvoeren (Programmabegroting 2026–2029, p. 20);
- Oppakken uitwerking Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR) in beheerplannen en meerjarenonderhoudsplan voor areaal openbare ruimte (Programmabegroting 2026–2029, p. 20);
- Herschrijven van programma water en riolering (Programmabegroting 2026–2029, p. 58), dit in afstemming met omgevingswet;

Figuur 6: Cobra groen overzicht

Bron: Cobra Groeninzicht (zie literatuurlijst). Afbeelding gebruikt onder citaatrecht.
Toelichting: Deze kaart toont per wijk in welke mate de Bomennorm wordt gehaald. Donkere tinten geven een sterke aanwezigheid van bomen aan, lichtere tinten een beperkte aanwezigheid. (kaart op basis van CBS-data).

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Begroot	
Klimaatadaptatie, inrichting en beheer openbare ruimte	**€ 5.000**

Natuur en Landbouw

In lijn met het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 werkt Borne aan een vitaal buitengebied waarin biodiversiteit wordt versterkt, landbouw verduurzaamt en wateropgaven worden aangepakt. We streven naar Basiskwaliteit Natuur, reductie van stikstofuitstoot en een transitie naar duurzame landbouw, in lijn met landelijke en provinciale kaders. Tot 2030 zijn de volgende doelstellingen beschreven:

- Biodiversiteit in het buitengebied versterken = Basiskwaliteit Natuur realiseren
- Stikstofuitstoot van landbouwactiviteiten terugbrengen volgens landelijke/provinciale doelen
- Wateropgave uitvoeren volgens Kaderrichtlijn Water (KRW) voor 2027
- Landbouwbedrijven transformeren naar duurzame landbouwprincipes = bijdragen aan leefbaarheid platteland

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Voorbereiding en uitvoering van informatiebijeenkomsten;
- Natuursessie i.s.m. Provincie, Landschap Overijssel, SGBDO en Agrarische Collectieven
- Verdere verkenning gebiedsorganisatie en gebiedsagenda: keukentafelgesprekken, werkgroep landbouw, klankbordgroep met dorpsraden;
- Gebiedsanalyse uitgevoerd i.s.m. Provincie (opgaven in beeld, GIS, landschap)
- Verkenning gezamenlijke visievorming met Landgoed Twickel voor deelgebied ‘de Kluft – Azelerbeek’;
- Ondersteuning van gebiedstransitie Groene Poort als PPLG-koploperproject (voor zover mogelijk binnen provinciale kaders);
- Gestart met Twents waternet optimaliseert de toets op de weging van het waterbelang bij nieuwe ontwikkelingen;
- Gestart met regionaal en lokaal een inventarisatie uitgevoerd naar de bezettingsgraad op de gemeentelijke water- klimaattaken;
- Gesprekken met agrariërs over landbouwtransitie; verkenning gebiedsorganisatie en gebiedsagenda.

Wat gaan we in 2026 doen

- We verbinden agrariërs en erven met sociaaleconomische procesbegeleiders (SEB) en erfcoaches, zodat zij deskundige ondersteuning krijgen bij transitievragen, bedrijfsontwikkeling en toekomstgerichte keuzes.
- Het verder ontwikkelen van de ambitiekaart Borne in overleg met landschap Overijssel, deze is naar verwachting gereed in 2026. (Programmabegroting 2026–2029, p. 24);
- Koploperproject Groene Poort: verdere uitwerking van gebiedsorganisatie en gebiedsagenda (Programmabegroting 2026–2029, p. 24);
- Gebiedsanalyse uitgevoerd i.s.m. Provincie (opgaven in beeld, GIS, landschap) (Programmabegroting 2026–2029, p. 24);
- Organiseren regionale kennis- en inspiratiesessies (RES, agrarische collectieven);
- Start pilots voor landbouwtransitie en biodiversiteitsherstel in samenwerking met lokale agrariërs (Programmabegroting 2026–2029, p. 24–25).

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Begroot	
Natuur & Landbouw	**€ -**

Voorbeeldfunctie

In lijn met het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 wil Borne het goede voorbeeld geven door haar eigen bedrijfsvoering te verduurzamen. Dit doen we via duurzaam inkoopbeleid, verduurzaming van gemeentelijk vastgoed en het activeren van inwoners. De ambitie is om in 2050 een energie-neutrale vastgoedportefeuille te hebben en in 2030 minimaal 55% CO_2-reductie te realiseren. Doelstellingen zijn:

- Gemeente geeft het goede voorbeeld door bedrijfsvoering te verduurzamen;
- Gemeentelijk vastgoed heeft minimaal energielabel C;
- Inwoners zijn bewust en geactiveerd;
- Duurzaam inkoopbeleid verankerd in alle processen.

Inkoop

Duurzaam inkopen is een belangrijk instrument om de doelstellingen van het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 te realiseren. We sluiten aan bij landelijke kaders zoals MVOI om duurzaamheid structureel te verankeren in het inkoopproces.

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Bewustwording gecreëerd bij budgethouders dat inkoop een middel is om duurzame doelstellingen te realiseren;
- Verkennen van het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI), maar nog niet ondertekend;
- Start opstellen MVOI-actieplan met concrete doelen en ambities;
- Onderzoek naar invulling motie circulair bouwen binnen inkoopproces;
- In 2025 is de energie-inkoop opnieuw aanbesteed en gegund aan Twence. Hiermee is voor de komende jaren de levering van elektriciteit aan de gemeentelijke organisatie contractueel geborgd.

Wat gaan we in 2026 doen

- Aansluiten bij het manifest MVOI en implementeren MVOI-actieplan, om duurzaam opdrachtgeven en inkopen in de organisatie te verankeren;
- Implementeren van de nieuwe overeenkomst met Twence voor duurzame zelflevering van elektriciteit;
- Medewerkers ondersteunen bij duurzaam inkopen.

Vastgoed

Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie bij verduurzaming van vastgoed. Het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 stelt dat Borne in 2050 een energie-neutrale vastgoedportefeuille heeft. Routekaarten helpen om regie te houden op deze opgave.

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Vastgoedbeleid geactualiseerd waarin is ingezet op verduurzaming, circulariteit en energieneutraliteit;
- Energie labels van gemeentelijke panden geactualiseerd;
- De ontwikkeling van het grotendeels circulaire sportcentrum Borne is gestart;
- ’t Oldhof en de Jan Ligthartschool zijn samengevoegd tot het energie neutrale kindcentrum het Ridderspoor, gerealiseerd via renovatie en nieuwbouw;
- De verduurzaming van de Wensinkhof met DUMAVA is gestart;

- De energiebesparingsplicht voor het Kulturhus, het zwembad en Maria Mediatrix wordt verder uitgevoerd en geborgd volgens de wettelijke eisen;
- Besluitvorming voorbereiden over de sloop van Rheineplein 1, inclusief het onderzoeken van circulaire mogelijkheden.

Wat gaan we in 2026 doen

- We actualiseren de duurzame routekaart (Programmabegroting 2026–2029, p. 61);
- We gaan verder met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en actualiseren EED's (vier jaarlijks) (Programmabegroting 2026–2029, p. 61);
- Integreren circulaire bouwprincipes in renovatie- of nieuwbouwproject voor de Flora school.
- In 2026 stellen we een materialenpaspoort op voor het sportcentrum Borne.

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Begroot	
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	**€ 25.000**

Programmaorganisatie

In lijn met het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 versterken we de organisatie om de uitvoering van duurzaamheidsdoelstellingen structureel te borgen. Dit doen we door uitbreiding van ambtelijke capaciteit, betere interne samenwerking en het koppelen van duurzaamheid aan ruimtelijke en beleidsprocessen.

Wat hebben we in 2025 gedaan

- Focus op versterking ambtelijke capaciteit voor uitvoering van duurzaamheidsdoelstellingen;
- Start beleidsmedewerker Duurzame Mobiliteit en beleidsadviseurs duurzaamheid in Q1;
- De versterking van de organisatie wordt bekostigd uit de daarvoor bestemde CDOKE-middelen;
- Ontwikkeling concept Omgevingsvisie Samen Borne waarin duurzaamheid integraal is verwerkt (principes: klimaatadaptatie, circulariteit, vergroening, broeikasgasneutraliteit) Actuele informatie over conceptvisie: www.borne.nl/omgevingsvisie

Wat gaan we in 2026 doen

Het Rijk heeft voor 2026 en verder opnieuw extra CDOKE-middelen toegekend. Voor 2026 ontvangt de gemeente ongeveer €730.000, een toename van ongeveer €165.000 ten opzichte van 2025. Met deze middelen versterken we de ambtelijke capaciteit op cruciale onderdelen van het duurzaamheidsprogramma. We zetten in 2026 in op:

- Het uitbreiden van capaciteit voor de beleidsuitvoering op afval en water;
- Het versterken van de inzet op het klimaat adaptief maken van wijken;
- Extra ambtelijke ondersteuning voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed;
- Het borgen van integrale samenwerking tussen energie, mobiliteit, groen, circulair en ruimtelijke ontwikkeling;
- Het bestuurlijk laten vaststellen van de Omgevingsvisie *Samen Borne*.

Deze capaciteitsuitbreiding zorgt ervoor dat we de uitvoering van het Programmaplan Duurzaamheid 2024–2027 structureel kunnen versterken.

Begroting 2026

In het onderstaande overzicht is de beoogde inzet van financiële middelen voor de jaarschijf 2026 weergegeven, die gebruikt wordt om de deelthema's uitvoering te geven. De totaal benodigde middelen zijn passend binnen de middelen uit de meerjarige begroting die in het Programmaplan Duurzaamheid vastgesteld is.

Inzet Reserve duurzaamheid	Wat gaan we doen	Lasten
Energie		
Opwek duurzame energie		**€ 30.000**
Grootschalige opwek	Toetsing en begeleiding initiatieven	€ 10.000
Energyhub	Stimuleren, onderzoeken en advies	€ 10.000
Netverzwaring	Stimuleren, onderzoeken en advies	€ 10.000
Warmtetransitie		**€ 165.000**
WUP/wijkaanpak nieuw (incl. overhead)	Projectbegeleiding/ondersteuning	€ 100.000
WUP/wijkaanpak Wensink Zuid	Opstellen plan	€ 50.000
Riothermie	businescase	€ 15.000
Energiebesparing		**€ 180.000**
Energieloket (Duurzaam bouwloket)	Platform	€ 20.000
Samenwerkingsovereenkomst DiBo	Coördinatie, uitvoeringsbudget	€ 125.000
Soorten Management Plan	Opstellen plan	€ 35.000
Regionale samenwerking		**€ 75.000**
VTH Energie	Bijdrage ODT	€ 20.000
Samenwerking MDA	Stimuleren, onderzoeken en advies	€ 5.000
Regionaal Warmtebedrijf	Vervolg verkenning	€ 50.000
Communicatie/participatie		**€ 10.000**
Energie van Borne	Communicatieplatform	€ 10.000
Circulaire economie		
Initiëren lokale initiatieven		**€ 20.000**
Duurzame mobiliteit		
Klimaatadaptatie, inrichting en beheer openbare ruimte		
Onderzoek toekomstig boomkroonvolume (verdieping)		**€ 5.000**
Natuur en Landbouw		
Voorbeeldfunctie		
Meerjarenplan (verduurzaming) vastgoed		**€ 25.000**
Totaal lasten		**€ 510.000**

Figuur 7: Begroting 2026

Literatuurlijst

- Cobra Groeninzicht. (2025). Bomennorm-viewer: Gemeente Borne. Geraadpleegd op 21 november 2025, van https://bomennorm.cobra360.nl/borne/
- Klimaatmonitor. (z.d.). Hernieuwbare energie – Borne [Dashboard]. Geraadpleegd op 20 november 2025, van DASHBOARD - Hernieuwbare energie - Borne https://klimaatmonitor.databank.nl/dashboard/dashboard/hernieuwbare-energie
- Waar staat je gemeente. (2024). *Elektriciteitsverbruik particuliere woningen Borne*. Geraadpleegd op 12 november 2025, van Energieverbruik particuliere woningen; woningtype en regio's | CBS
- Waar staat je gemeente. (2024). gas*verbruik particuliere woningen Borne*. Geraadpleegd op 12 november 2025, van Energieverbruik particuliere woningen; woningtype en regio's | CBS
- Waarstaatjegemeente. (z.d.). Energietransitie [Dashboard]. Geraadpleegd op 20 november 2025, van Dashboard - Energietransitie - Borne